

Dane Rudhyar

MAGICKÉ A POSVÁTNE

Magie je záměrný, volní čin, který má konkrétní formu a který je zaměřen na konkrétní předmět nebo bytost. Pro primitivní vědomí, orientované magickým směrem, jsou zároveň všechny způsoby existence, všechny formy bytí, živé, jsou zvláštními formami, které si Život vybírá k tomu, aby sloužily nějakému konkrétnímu účelu. Šaman při vykonávání magických úkonů je schopen souznít se základním charakterem nebo kvalitou tohoto účelu, a odhaluje tak jeho jedinečné jméno. Každá zvláštní forma bytí, kterou si Život vybírá, má své jedinečné jméno – nebo, z hlediska daleko pozdějšího vývoje lidské mysli – svůj archetyp.

Magie je tedy činností, která umožňuje tomu, kdo ji provozuje, ovládat živou bytost tím, že vysloví jeho jméno. V některých případech bytost nelze ovládnout, protože bytost – přírodní duch, božstvo nebo jediný Bůh primitivního kmenového společenství – je příliš mocný. Ten, kdo evokuje, nicméně může tuto bytost donutit, aby na sebe vzala konkrétní nebo psychicky vnímatelnou podobu a naslouchala jeho prosbám či požadavkům. Tím, že této bytosti obětuje potravu nebo něco jiného, dokáže ji usmířit, takže mu projeví určitou přízeň nebo odhalí nějaké tajemství.

Magický úkon je svědectvím toho, že dochází k navázání komunikace. V tónové magii může být komunikace interpretována jako rezonance. Jev rezonance ve fyzikálním slova smyslu může být ve své nejjednodušší podobě snadno demonstrován tak, že umístíme hrst drobných zrněk písku na kovovou desku, k níž přivádíme vibrace houslové struny. Zrna písku utvoří geometrický obrazec, který se změní v okamžiku, kdy se změní frekvence zvuku. Podobně jsou známy případy, kdy zpěváci roztržili prázdnou sklenici, když vydávali svým hlasem zvuk stejné frekvence jako měla sklenice.

Zvuk je základním prostředkem přenosu magické vůle. Magické tóny mohou být obzvláště působivé tehdy, jsou-li doprovázeny pohyby těla, to znamená v rámci určitých obřadů a magických tanců. V rituálním tanci jsou napodobovány charakteristickými pohyby zvířete nebo (ve vyspělejších kulturních celcích) periodické pohyby planet kolem Slunce. Napodobování je nejjednodušší formou magické činnosti, říká se, že člověk se stává tím, co napodobuje. Podobně, na mentální úrovni, se říká, že člověk se stává tím, co mysl v představách projektuje. Kdykoli se individuální nebo kolektivní vůle projevuje prostřednictvím nějakého tvaru, jehož ustavičné opakování pobízí či dokonce nutí člověka, ať už je si toho vědom či nikoliv, k tomu, aby tento tvar napodoboval, můžeme mluvit o magii.

Magie není ničím, co by dnes už přežilo. Je to jen nejčastěji používaný proces v jakémkoliv období vývoje společnosti, západní společnost nevyjímaje. Hlavní rozdíl mezi magií v dobách dávných a moderní magií je v úrovni, na níž magická vůle funguje, a v úrovni uvědomění ze strany osob, které tato vůle hodlá ovlivnit; podružnými rozdíly jsou typy zvuků, jména a opakující se pohyby (rituály) používané ke zprostředkování poselství, které vůle zaměřuje na zamýšleného příjemce. Naštěstí vůle moderních provozovatelů magie, obvykle dobře zaměřená, a úmysl, který za ní stojí, jsou příliš obecné na to, aby byly výrazně účinné – s výjimkou vysoce ritualizovaného vymývání mozků zaměřeného vědomě na oslabení fyziologické a psychologické schopnosti příjemce jednak odolávat sugesci, jednak udržet si vlastní identitu (jedinečné jméno) a konkrétní funkci, kterou tato osoba vykonává ve společnosti. Primitivní společnosti zpočátku fungují na úrovni animismu. Během animistického stupně kultury (která je přísně vzato protokulturou) lidské bytosti přičítají každé opakující se přirozené aktivitě kvasiosobní charakter. Tyto entity jsou relativně přátelské nebo nepřátelské. Lidské bytosti musejí buď usilovat o jejich pomoc, nebo odrážet jejich útoky tím, že si je

usmířují. Všechny lidské činnosti jsou ve svém záměru magické – včetně biologických funkcí, které se zdají napomáhat nebo bránit prapůvodním snahám o přežití a expanzi. S elementárními přírodními silami (personifikovanými do podoby duchů) a obecně s čímkoliv, co ovlivňuje proces života, vzrůstu a udržení živočišných druhů sdílejících lidské teritorium, je třeba zacházet, usmířovat to nebo používat prostřednictvím magie. Magické formy komunikace jsou umožněny velkým množstvím nejrůznějších zvuků. Zvuk hromu primitivním národům sděluje příchod strašlivé nadlidské moci. Křik zvířat, kde každý druh má svůj charakteristický hlas, zprostředkovává vědomost o blízkosti zvířete a jeho základní náladě. Tyto zvuky nejenom existují; jejich prostřednictvím bytosti, které je vydávají, komunikují s jinými živými bytostmi na poli života. Zvuky zastrašují a varují, vybízejí ke kolektivnímu jednání. Reagovat nebo nebýt schopen na tato sdělení reagovat znamená rozdíl mezi smrtí a přežitím.

Lidské bytosti jsou konfrontovány se dvěma základními druhy přírodních zvuků – živelnými a zvířecími. Protože tyto přírodní zvuky zprostředkovávají potencionální nebo skutečné poselství, jsou ve skutečnosti TÓNY. Obsahují magickou sílu. Tím, že s nimi souzní, učí se lidské bytosti jména jednotlivých zvířat nebo živelů – větru, bouře, lijáku, běsnící řeky atd.

Primitivní národy usilují o nápodobu živelných tónů tím, že používají bicí nástroje a nástroje napodobující zvuk větru. Tyto zvuky magicky reprodukuje všeobjímající život oblasti, do které se lidské bytosti rodí a k níž zůstávají kolektivně a nevyhnutelně připoutáni. Nejvýznamnější magie však spočívá v lidském hlasu – v jeho výjimečné schopnosti napodobovat, a tím vykouzlit křik většiny ostatních zvířecích druhů, které tuto schopnost nemají. Zvířata dokáží sdělovat pouze povahu svého vlastního druhu a biologické pocitové reakce na životní situace. Člověk dokáže odhalit nejenom svou vlastní bolest, úzkost nebo radost. Prostřednictvím tónů svého hlasu může přinutit zvířata, aby na jeho hlas reagovala nebo dokonce byla poslušná.

Na primitivním stupni lidského vývoje je lidská aktivita instinktivní a nutká. Mysl je naprosto ve službách biologických energií; funguje jako princip adaptace na prostředí a mění se rytmy přírody. Na nový stupeň se vstupuje tehdy, když lidské bytosti jsou schopny interpretovat cyklicky se opakující procesy ve velkém měřítku – nejnápadněji pozorovatelné jsou změny ročních období pokud jde o počasí a růst, zrání a rozklad vegetace. Tento roční cyklus se vztahuje k měnícímu se postavení měsíce a hvězd na nočním nebi, ke změnám ve výšce a intenzitě záření slunce v souvislosti s pevně danými přírodními útvary na obzoru.

Tehdy vzniká astrologie spolu se zemědělstvím a případně chovem dobytka. Chov dobytka závisí na magickém procesu domestikace zvířat, aby se tak zvětšily šance na přežití. Nastupuje vitalistické období lidského vývoje. Může přijít spontánně nebo postupně s tím, jak primitivní kmeny vycházejí do džunglí a pralesů na otevřené pláň, které jsou potencionálně úrodné díky pravidelným záplavám velkých řek. Ale to, že se mezi primitivními kmeny objevují výjimeční lidské bytosti, může mít za následek počátek vývoje a jeho trvalý trend u některých obzvláště dynamických a rychle se rozvíjejících kulturních celků. Tradice mnoha velkých kultur – jako byly kultura egyptská, indická, mezopotámská a čínská – odkazují na velmi prastaré rody božských rádců a králů, které učily lidské bytosti zemědělství a základům hudby, architektury, umění.

Z hlediska moderního analytického intelektu (což je hledisko pouze JEDNO Z MNOHA a dost možná se v budoucnosti zásadně změní) je obtížné říci, co je „pravda“, protože v základech vitalistického způsobu sdělování kolektivní zkušenosti lidských bytostí z generace na generaci byl MÝTUS. Na vitalistickém stupni lidského vývoje spočívá utváření a udržení kultur na předávání toho, co lze nazvat jak vědomostí, tak moudrostí, prostřednictvím symbolů a mýtů. Symboly jako by byly koncentrovanou trestí kolektivizovanou lidskou zkušeností. Mýty jsou symbolickými formami, jimiž se vyjadřují životní procesy; a ty nejdůležitější procesy jsou zhuštěny do série událostí vztahujících se k živé zkušenosti jedné nebo více osobností, které se staly symboly takového procesu.

Zdali konkrétní lidská bytost či bůh „skutečně“ existovali a „skutečně“ zažívali všechny symbolické události líčené v mýtu, nemá žádný význam pro vědomí lidí žijících na vitalistickém stupni kultury a čerpajících z mýtů. Příslowce SKUTEČNĚ má veliký význam pro moderní mysl fungující ve velké rychlosti, nucené shromažďovat to, čemu říkáme data či informace; „vědět“, zdali člověk Ježíš „skutečně“ žil, byl ukřižován, znovu se objevil na zemi a hovořil se svými učedníky o tom, co zemřel, nám připadá velmi důležité. Avšak vitalistickému vědomí na takové „znalosti“ záleží velmi málo. Protože je naladěno na základní povahu archetypového Člověka a souzní s ní, toto vědomí ví – svým vlastním způsobem, který NENÍ způsobem vědeckým – že za jistých okolností, symbolizovaných dobou a místem Ježíšova narození, je možné pro jakoukoli lidskou bytost napodobit Krista, tedy UVÉST V ŽIVOT MÝTUS O KRISTU.

Co na tom pak záleží, jestli Ježíš skutečně prožil události, o kterých se vypráví v evangeliu, či nikoliv? Záleží jedině na tom žít podle tajemné moudrosti, zjevené mýtem o Kristu a symboly v tomto mýtu obsaženými. Vědět, že Ježíš skutečně existoval a byl ukřižován v Jeruzalémě, může být nezbytné pro to, abychom sdělili a vtiskli výsostný význam Kristova života do mysli JEDNOTLIVCE, který myslí v pojmech, jsou jako informace a osobní životopisy. Ale na vitalistické úrovni se vědomí málo zabývá individuálními osobami, které jsou víceméně vždy nahraditelné. Na čem záleží, je nepřetržitě trvání, spočívající v nekonečném opakování životního procesu v jeho zásadní povaze a jeho původní formě, kterou mýtus odhaluje v nadčasových symbolech. Tyto symboly jsou nadčasové v tom smyslu, že jejich význam a hodnota nejsou rušeny žádnými změnami, které se přihodí v průběhu životního cyklu, ke kterému se symbol vztahuje. Mají neměnný význam, pokud jde onen konkrétní cyklický životní proces – věčný význam.

Zatímco schopnost zprostředkovávat lidem nějaké kultury životnost a sílu jejich způsobu života spočívá ve velkých mýtech této kultury, aby byla tato zprostředkující schopnost plně účinná, musí být periodicky oživována prováděním POSVÁTŇYCH rituálů. Posvátný rituál můžeme považovat za magické představení, i když magické ve speciálním významu. V rozhodujících okamžicích cyklu změn tento rituál znovu zásadním způsobem formuluje pro člověka srozumitelně, co tvořivá síla stvořila na počátku tohoto cyklu. Tato životní síla, která přesahuje prosté chápání lidských bytostí, je mytizována do tvořivých činů božstev. Cokoli je naladěno na tvořivou činnost božstev, je schopno znovu ji v symbolech evokovat, je posvátné.

Uskutečňování posvátných rituálů, přímo či nepřímo se vztahujících k mýtu stvoření, se lidé účastní na vibracích tvořivé síly božstev. Každá kultura má svůj vlastní mýtus o stvoření. Hebrejsko – křesťanský mýtus nalezneme v knize Geneze, moderní astrofyzikové se zase ze všech sil snaží nahradit i svým vlastním kosmogonickým mýtem. I když jsou historie Velkého třesku a proces, který se od něj odvíjí a o němž nám astrologové vyprávějí, stvořeny intelektuální, analytickou myslí jako zdánlivě logická konstrukce vytvořená z pečlivě nashromážděných „faktů“, je tato konstrukce mýtem. Dává dohromady atomové a fyzikální jevy spolu s množstvím interpretovaných údajů, které jsou relevantní. POUZE když člověk předpokládá - jak velký to je předpoklad! – že „zákony přírody“ vždy a všude byly tím, čím se našim omezeným pozorovacím schopnostem zdají být. Je to mýtus, který odhaluje stupeň mentálního vývoje západní civilizace právě tak, jako starší kosmogonické systémy ukazovaly stav vědomí a pocitové reakce na přírodu, život a společenské procesy ranějších kulturních celků.

V knize POSVÁTŇÉ A PROFÁNŇÍ (*New York, Harcourt, Brace 1959*) Mircea Eliade závažným způsobem rozvíjí význam posvátného u primitivních kultur.

Tato posvátná činnost bohů se v zásadě projevuje na počátku všech cyklů bytí, přesto nikdy ve skutečnosti nekončí, protože se odehrává ve zvláštním čase, který je nepřetržitě přítomný. Kdokoli uvažuje v termínech historického času, musí říci, že Bůh jedná TVOŘIVĚ jednou pro vždy

(jedinečně) při stvoření světa, dokonce i když podle křesťanského mýtu rovněž jednal jednou a provždy VÝKUPNĚ v podobě Krista. Ve vitalistických kulturách je vegetační cyklus symbolizován jako sluneční mýtus, o němž tak často diskutovali antropologové v posledních přibližně sto letech. Tento mýtus byl znázorněn ve starověkých rituálech, jejichž posvátný charakter ještě nebyl zpochybněn během slavného období athénské kultury. Všechno, co se k němu původně vztahovalo, bylo posvátné, protože bylo prodchnuto odrazem tvořivé činnosti božstev.

Posvátné úkony lidské bytosti, jejíž celé bytí je zasvěceno božstvům (nebo Bohu), aby bylo ryzím prostředkem komunikace jejich (nebo Jeho) tvořivé síly, jsou magické ve svých potenciálně proměňovacích účincích. Jsou však více než magické, protože z mýtického hlediska se božská moc zcela zmocnila člověka, ať už jde o jeho formu či vědomí. Bůh jedná PROSTŘEDNICTVÍM lidské bytosti a tato činnost probíhá NYNÍ, neboť boží činnost je věčná. Proto tomu není tak, že by se božský čin opakoval každé roční období a v každém posvátném rituálu; je to ten samý čin, který jako by se snesl z neměnné boží říše do těchto věčně se proměňujících událostí.

Každý okamžik je tvůrčím počátkem pro kohokoliv, kdo žije v pojmech posvátného a kdo je na ně naladěný. Proto také pro vědomí ideálního katolického kněze v dobách bezvýhradné víry v mýtus o Kristu byla mše, kterou každý den celebroid, Kristovým činem výkupné oběti. Kristova moc se projevovala v proměněné hostii. Přijímání bylo psychologicky aktivní, posvátnou zkušeností lidské bytosti, nad kterou má Bůh moc.

Všude v říši, kde množství živých bytostí na sebe vzájemně působí ve slavném darwinovském boji o přežití, fungují nejrůznější způsoby magické aktivity. Každý živý organismus bojuje o svůj kyslík, potravu a životní prostor, který se instinktivně snaží rozšířit. Spolupráce může být nejlepším způsobem, kterým je možné přežít a expandovat, účinnějším se však zatím jeví přežití a expanze prostřednictvím vyšších sil. Magie, nebo dnes technologie, což je moderní forma magie, je založena na používání síly získané tím či oním způsobem soustředěnou vůlí. Provedení posvátného aktu se však děje na jiné úrovni bytí. Vyžaduje předchozí změnu polarizace a transmutaci vědomí. Lidská bytost během úkonu už není aktérem. Je v tomto aktu božskou stvořitelkou a přetvářející emocí, je lidským tvarem, který božstvo na sebe bere. Na kolektivní úrovni kultury se zdá, že shromáždění lidé – přímo či nepřímo angažovaní v posvátném rituálu – uskutečňují mýtus, avšak je to mýtus, který jedná skrze ně.

Z intelektuálního hlediska moderních antropologů a etnografů byl mýtus postupně vytvořen představitelstvem mnoha jednotlivců, avšak pro vitalistické lidské bytosti je tvůrce mýtu pouhým nástrojem, který souzní s mocí tvůrčího hlasu kmenového božstva. Tvůrčí impulsy, pocházející od božstva, se často zdají pocházet o tvůrce mýtu, resp. jeho inspirovaného vědomí. Jsou nicméně adresovány celému kmeni. Mýty fungují na úrovni kolektivního animismu společenství lidských bytostí, protože tyto bytosti jsou nevyvratitelně zakořeněné ve společné půdě a ve skutečnosti fungují jako biopsychický organismus. Tento organismus, kulturní celek, rozvíjí vědomý smysl pro jednotu prostřednictvím svých mýtů. Je to velmi podobné tomu, jak se u lidské bytosti rozvíjí pocit „jáství“, když vytváří konkrétní soubor reakcí na tlaky a možnosti svého bezprostředního prostředí – svého konkrétního charakteru.

Tyto velké mýty kulturního celku reprezentují jeho kolektivní ego, jeho konkrétní způsob interpretování hlubokého a nutkavého pocitu, že má zvláštní povahu a funkci vesmíru. Rozvoj takového jedinečného a výlučného pocitu je mýtus ega. Zpochybňovat hodnotu a psychickou sílu mýtu ve starověké společnosti má stejný účinek jako v naší společnosti zesměšňovat, oslabovat nebo dokonce ničit ego dítěte v období dospívání. Kultura, která již není živena energií a vírou ve své mýty, je psychicky zmrzačená. Když se přemožený národ vzdá svých mýtů, vzdává se i své psychické potence. Jestliže víra v mýtus se udrží navzdory tlaku cizího prostředí, mýtus nabírá novou kvalitu, která dává přemoženému lidu napjatý a hořký charakter. Podobně v moderní společnosti

fungující prakticky na základě síly a pocitů jednotlivých ego, mladík, jehož ego bylo zbaveno potence krutými otřesy, často není schopen jednat životaschopným a psychicky zdravým způsobem.

Vše, co bylo řečeno výše, má význam pro vývoj hudby. V průběhu dlouhých věků, kdy lidstvo žilo, cítilo a myslelo optimisticky, byly primitivní společnosti spíše protokulturami než vpravdě kulturami. Užívaly magii tónů, ale nepěstovaly hudbu. Rozdíl mezi těmito dvěma způsoby použití zvuků je základní.

TÓN JE PŘÍMÁ ZKUŠENOST, ALE HUDBA JE MÝTUS. Zkušenost tónu je magická v tom smyslu, že etabluje zásadní způsob komunikace mezi živými bytostmi. Slyšet přírodní zvuky, zvířecí křik nebo hlasy jiných lidských bytostí může znamenat rozdíl mezi životem a smrtí. Informace je zprostředkována zvuky a znalost jedinečných jmen umožňuje používat magickou sílu v ustavičném boji o přežití a expanzi. Tónová magie je založena na záměrném používání imitovaných zvuků, na primitivních mantrách, které jsou v zásadě sérií jmen – jmen kosmických entit či božských bytostí, které ovládají různé oblasti nebo úrovně superfyzikálních, „astrálních“ říší. Použijí-li se údery bubnů, mají se tím stimulovat nebo zničit životní energie, aby tak byl uzdraven a posílen válečník nebo aby onemocněl nebo byla zastrašen nepřítel.

Pouze u vpravdě kulturní organizace jsou jednotlivé tóny uspořádány do zvláštních řad ohraničených tím, co pak má znít jak opakující se tóny (obvykle oktávové zvuky). Tónová organizace je cyklická. Funguje uvnitř podle jasně daných hranic. Tóny jsou organizovány do gram, právě tak, jako domy jsou organizovány do vesnic. Vesnice je mýtus v tom smyslu, že je kolektivně zažívána jako forma existence, která má určitou potenci – i když zpočátku tato potence snad neznamenala nic víc než kolektivní bezpečnost v nebezpečném prostředí. Grama je také mýtus. Určitý počet tónů nabitých energií je organizován funkčně, takže dostávají kolektivní charakter.

Gram není abstraktní systém, je to organizované společenství tónů, z nichž každý je nabit psychickou energií. Je posvátná. Jako je zvuk v zásadě tvůrčí silou božstev, grama se vztahuje k mýtu o stvoření té které kultury. Skrze zvuk božstva magicky sděluje svou vůli chaotické materii a materie dostává konkrétní tvar. Jako jsou primitivní kultury prodchnuty vitalistickým duchem, který má souvislost s rozšířením zemědělství a s chovem dobytka, organizace tónů také dostává vitalistický charakter. Idea identičnosti tónů vzdálených od sebe o oktávu byla snad ve své původní formě mýtickým výrazem cyklické povahy životního procesu od jednoho léta k druhému. Nicméně, dva zvuky oddělené intervalem oktávy NEJSOU stejným tónem, jsou pouze stejnou notou (resp. stejným jménem noty). Hudební kultury jim dávají stejná jména, a tím zakrývají, v čem jsou ve skutečnosti rozdílné. Jako stejné noty totiž zabírají identická místa a naplňují identické funkce uvnitř **CYKlickÝCH, OPAKUJÍCÍCH SE POSLOUPNOSTÍ.** Důležité je, že je-li hudba považována za umění, zvuk definovaný jako nota uvnitř stupnice má pouze **HUDEBNÍ** charakter a funkci ve vztahu k ostatním notám, zatímco ve vitalistických kulturách a v kulturách dosud silně založených na vitalistických pocitových reakcích grama je organizovaným seskupením tónů, z nichž každý má svou vlastní, vitální, magickou, transformativní, tvořivou energii. Celá grama jako by podporovala energii každého ze svých tónů.

Gram tím, že je organismem funkčních tónů, je ohraničena. Každý celek je konečný. Není však nezbytné si myslet, že se jedná o takový tónový celek, jakým je oktáva – tj. v matematickém poměru 2:1. Zdánlivě instinktivní pocit, že dva zvuky oddělené oktávou jsou identické, možná souvisí s faktem, že muž a žena zpívající stejnou melodii činí tak normálně v intervalu oktávy. Smysl pro totožnost těchto dvou tónů nacházejících se v intervalu oktávy od sebe je možná přirozený, ale příroda zde možná znamená pouze biologickou povahu – povahu, v níže polarizace má sexuální charakter a život se zachovává vzájemnou součinností mužského a ženského po celé generace. Generace se stává omezujícím faktorem v takovém procesu opakující se, cyklické aktivity. Avšak na

metabiologických rovinách existence by tento omezující faktor mohl mít poměr 3:2 (čímž vzniká interval kvinty), nebo 4:3 (interval kvartový) nebo dokonce 3:1 (duodecima).

Hudba je mýtus v tom smyslu, že je založena na sledu opakovaných vztahů, přičemž každý sled je ve skutečnosti tajemným dramatem, ne v zásadě rozdílným od slunečního mýtu. Hrdina slunečního mýtu musí projít sledem zkoušek a ty představují vyřešení symbolických vztahů k příšerám, nepřítelům a živlům. Každý tón v archetypové gramě může být interpretován jako speciální etapa v posvátném procesu vývoje vědomí a síly z jedné úrovně na jinou. Hudební sluneční hrdina musí projít z jedné sféry do druhé. Sotvaže dosáhne konce proměny (sedmý krok, „vedoucí tón, Iniciaci), je schopen slyšet „hudbu sfér“, kterou řecká kultura nazývala „harmonii“, ale kterou bychom v evropské kultuře měli nazývat „melodií duše“, a je tak schopen i znovu prožít sled zkoušek, které téměř zničily jeho bytost.

Hudba je mýtem, v němž aktéry jsou tóny vyslovované silou tvořivě-ničící, transformativně-regenerativní, silou Života posvátného Tónu kosmické bytosti, která funguje jak na makrokosmické, tak na mikrokosmické rovině. Posvátný tón se dělí na své základní kvality, z nichž každá potenciálně na sebe bere archetypální podobu interpretovanou na úrovni kulturního animismu jako bůh nebo bohyně. Množství těchto kvalit je různé, ale čísla tři, pět, sedm, dvanáct a dvacet dva zjevně mají fundamentální význam a posvátnou moc. Hudba se zabývá vztahy mezi těmito kvalitami; hudebním ekvivalentem dynamického, vyvíjejícího se aspektu těchto vztahů je melodie. Tonální magie se primárně zabývá kvalitou tónů samotných a jejich inherentní schopností sdělovat význam. Jestliže je smyslem komunikace primárně sdělovat informace, tonální magie je řečí.

Řeč je posvátná, když sděluje informaci obdrženou od božské bytosti, která ve společnosti započala proces utváření jednotného, kulturního celku tím, že lid této společnosti naučila pracovat, myslet a cítit ve shodě s rytmy přírody či, jako je tomu v mýtu o Kristu, která odhalila existenci nadmateriální „přírody“, v níž nutkavý, agresivní charakter života v biosféře je nahrazen harmonickou spoluprací a duchovní láskou. Ve stadiu kulturního vývoje, který následoval po vitalistické etapě, se řeč stává posvátnou tehdy, když jsou recitovány posvátné texty. Ty ztělesňují učení a událost pozemského života božských bytostí. Znalosti, které komunikují, jsou zjevnou znalostí. Události ze života utvářejí velký mýtus, tajemné drama, na němž je kultura založena. Úřední řeč té které kultury se vyvíjí z recitace posvátných textů; lidovější řeč je odvozena z toho, co původně bylo magické, používání samohlásek a souhlásek – z komunikace každodenních informací potřebných pro přežití skrze spolupráci.

V posvátném znovuuskutečňování událostí ze života božských bytostí se používají gesta a popisná slova nabitá emocionální silou. Časem emocionální intenzita vypravovaných událostí vyvolává přehánění, ohýbání hlasu, a tím se modifikuje monotónní způsob vyprávění. S tím, jak se intenzita a výška tónu, v němž se vyprávění provádí, zvedá při exaltaci nebo klesá při zoufalství či zármutku, utváří se zóna vibračních frekvencí, které vedou ke konvenční (tzn. symbolické) definici tří tónových rovin. Od těchto tří tónových rovin jsou snad odvozeny i tradiční tetrachordy hudební soustavy starověkého Řecka; každý tetrachord obsahoval čtyři tóny, klesající tetrachord dosahoval nižšího C (F-E-D-C) a stoupající vyšší C (G-A-H-C).

Nehodláme se zde pouštět do nekonečných diskusí o tom, kde hledat původ a prvotní projevy řecké hudby. Co jsem zmínil výše, nemá co do činění s hudbou jako uměleckým projevem, ale s posvátným užitím tónů hlasu. S tím, jak se hudební nástroje začaly používat stále více, zprvu jako doprovod k hlasovým tónům v rituálních představeních mýtů ztělesněných v rituálech, potom jako nezávislé zdroje tónů, hudba se stává UMĚNÍM. Zdroj tohoto umění je jak lidový, tak náboženský, ačkoli lidový zdroj obvykle čerpal svůj původní hudební materiál z náboženského. Náboženská hudba však

není totéž jako posvátné magické použití tónů. Posvátné a náboženské, v tom je rozdíl, ačkoli je obtížné říci přesně, kdy se jedno stává druhým. Přechod od posvátného k náboženskému se děje jako výsledek změny vědomí, který se na oplátku odehrává tam, kde smysl pro individualitu se vyvíjí a plodí silné, odstředivé sociální proudy asociované s průmyslem, růstem měst a městských států. Tehdy, na troskách znesvěcených (neboť už v ně nikdo nevěří a ani je nezná) mýtů a rituálů vznikají „velká náboženství“. Tato náboženství mají v zásadě nekulturní a quasi-univerzální poselství, které je potřeba k tomu, aby byl svázány (religere) lidské bytosti, které se staly vykořeněnými a neschopnými fungovat ve velkých, složitých společnostech, strukturovaných stále abstraktnější, racionálnější a analytičtější myslí – myslí, která je stále více posedlá kvantitou místo kvalitou.

*Z knihy *The Magic of Tone and the Art of Music*, Shambhala, Boulder, London 1982, s. 16-27.
Přeložil Tomáš Míka, původně uveřejněno v revue *Konserva/Na hudbu* č. 8/1993*